

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deložniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Uravnava Pesnice.

Uravnava Pesnice ne bo sicer zanimala vseh naših čitateljev, a znana je ta zadeva skoro vsem, kajti o njej se je že pisalo toliko, kakor o nobeni drugi vodi na Spodnjem Štajerskem. Tembolj pa bo zanimala stvar naše slovenske kmete od nemške meje sem, pa do pesničinega izliva v Dravo tjedol, kajti za njih je življenske važnosti. Videli bodo, kako so njih deželni poslanci, osobito dr. Jurtela, imeli v zadnjem zasedanju vedno skrb za svoje volilce, in da so vse štajerčeve vesti v tej zadevi, kakor vedno, le gole laži. Tukaj priobčimo poročilo dr. Jurtelovo na deželni zbor in pa postavo, po kateri se bo v bodoče uravnava Pesnica. Poročilo se glasi:

Visoki deželni zbor! Računsko poročilo štajerskega deželnega odbora za leto 1903 obravnava na strani 74 in 75 tudi uravnava Pesnice.

Iz tega poročila je razvidno, da se je dokončala uravnava Pesnice v 9. sekciji III. oddelka že septembra 1903, da pa se dela v dotikajočih se sekcijah 1—8 niso mogla nadaljevati, čeravno je bil načrt zato odobren, ker še ni bilo dovoljenje pravomočno in še niso bila dokončana pogajanja v smislu sklepa deželnega odbora od dne 5. nov. 1903 zaradi doneska od strani poljedeljskega ministristva.

Poročilo deželnega odbora sicer izraža upanje, da bo ta v stanu, deželnemu zboru še v tem zasedanju predložiti predlog, ki se opira na postavno uravnava tega podjetja. V krogih činiteljev se je dvomilo na tem, da bi se upanje deželnega odbora z ozirom na neugodni parlamentarični položaj v svrhu podpore od strani države v tem času izpolnilo.

S toliko večjim veseljem in zadovoljstvom se pozdravlja poročilo deželnega odbora, priloga 196 iz 1904, in v tem se nahajajoči postavni predlog. Kajti šele sedaj je uravnava Pesnice v celem III. oddelku zagotovljena, ker je poljedeljsko ministristvo načrt deželnega odbora zaradi uravnave v sekcijah 1—8 odobrilo in dovolilo k proračunjenim stroškom iz melioracijskega zaklada 45% doneska in sicer k večjemu 175.000 kron.

Ako se uravnava v III. oddelku popolnoma dokonča, je namreč najvažnejši del uravnave izgotovljen. Takoj se bodo pokazali blagodejni nasledki te uravnave. S tem se je pomagalo na obeh straneh Pesnice bivajočim posestnikom, ki so največ trpeli vsled vedno se ponavljajočih povodnj, ki so jim uničile vsako leto vse nade in ko so že obupali, da jim pomaga država in dežela.

Že po uravnavi v III. torej v najspodnejšem delu, se bo pokazalo, da je načrt uravnave dobro narejen, ker bo že ta uravnava preplavljenje preprečila in najugodnejše vplivala na izpeljavanje in napeljevanje vode v spodnjem delu pesniške doline.

Predloženi postavni načrt določa doneske za to uravnava na jednaki način, kakor isti za uravnava 9. oddelka na podlagi postave od dne 3. novembra 1903.

Pohvalno se mora omeniti prijaznost c. kr. vlade glede dovoljenja doneska k uravnavi. S tem velikim doneskom se je uravnava močno pospešila in je bilo prizadevanje deželnega odbora in drugih činiteljev uspešno.

Deželni kulturni odsek odobrava torej njemu v pregled izročeni postavni predlog. V slučaju, da deželni odbor odobri ta postavni predlog, predlaga kulturni odsek, z ozirom na to, ker je upati, da bo postavni predlog v

najkrajšem času od cesarja potrjen, da se prične takoj z delom in da se uravnava izvrši samo pri nizkem stanju vode, to je posebno v zimskem času, ko so tudi delavske moči cenejše.

Deželni kulturni odsek predlaga torej sledeče: 1. Visoki deželni zbor naj odobri predloženi postavni načrt. 2. Visoki deželni zbor naj sklene: Deželnemu odboru štajerskemu se naroča, naj prične takoj z uravnava Pesnice v pododdelkih 1—8 III. oddelka tudi pred sankcioniranjem državnega finančnega predloga.

Gradec, dne 29. oktobra 1904.

Jurtela, poročevalec.

Postavni načrt.

Postava z dne . . . za vojvodino Štajersko o uravnavi Pesnice v III. delu, oddelki 1—8, to je od Sokovega mlina nad mostom južne železnice do že uravnane 9. oddelka pod mlinom Senice v okrajih Ptuj in Ormož.

Na predlog deželnega zbora Moje vojvodine Štajerske odredim sledeče:

§ 1. Uravnava Pesnice v III. delu, v oddelkih 1—8, od Sokovega mlina nad mostom južne železnice pa do že uravnane 9. oddelka je v smislu postave z dne 30. jun. 1884 podjetje, katero izvršujeta okraja Ptuj in Ormož, ki se pa podpira z deželnimi sredstvi.

§ 2. Kot podlaga za to uravnava služi načrt iz meseca februarja 1900, izdelan od c. kr. namestništva štajerskega in odobren od poljedeljskega ministristva, kakor tudi pogoji vodnopravnega dovoljenja.

§ 3. Za to uravnava proračunjeni stroški 390.000 K, ki se ne smejo prekoračiti, se bodo plačevali: a) na podlagi § 6. št. 2. postave z dne 30. junija 1885 45%, ki pa ne

LISTEK.

Ignac Mohorič.

Svojemu zokmetu zapisal v blag spomin Jos. Karba.

Nehalo je biti vrlo kmetsko srce, katero je tako močno gorelo za slovenski narod. Dne 5. svečana t. l. ob 12. uri po noči je umrl g. Ignac Mohorič, kmet v Podgorju pri Ljutomeru, v 76. letu. Vrli mož se je narodil v Hermancih, župnije Sv. Miklavža od pridnih kmetskih starišev. Ljudske šole je obiskal v Sv. Miklavžu in Ljutomeru, dalje v Mariboru, kamor mu je došla tužna vest o smrti njegovega očeta.

Ker je pa imel prevzeti po očetovi smrti sedanje posestvo z mlinom v Podgradju, moral je pustiti šolo v Mariboru in se posvetiti mlinarski obrti. Stopil je v uk v tedanji „Trumarjev mlin“ v Radgoni, kjer se je izučil in delal nekaj časa kot nadmlinar skupno z domačim sinom. Bil je oproščen vojaščine, ker je bil posestnik.

Približal se je čas, da je bil nekako prisiljen vsled starosti matere prevzeti posestvo. To je bila tista mati „Ana“, ki jo je Stanko Vraz tako lepo opeval. Vsled tega tudi ni čuda, če je ostal Vrazov narodni duh na tem domu in se ga je Ignac nazval. V zakon je vzel Ka-

tarino Sršen iz Podgradja in s tem dobil vrlo gospodinj in rodoljubkinjo, katere je bilo zraven opravil gospodinjskih sama dobrohotnost in darežljivost.

Mislil bi človek — da bode ob takem pogrebu, ko je zatisnil tak dobrotnik dijaške mladine oko, ki je šestokrat posetila njegovo gostoljubno hišo, da se bodo potrudili in se udeležili pogreba, ali pa barem da se bo znašlo pero, ki bo zapisalo kakih skromnih vrstic; to se ni zgodilo, ker je bil — kmet, čeprav je daroval skoraj polovico svojih opravkov slovenskemu narodu. Ženo Katarino sta skupno preživela 53 let, dobrih in slabih časov. Kot kmet je moral poskusiti britkost vsled ognja, povodnji in toče; sploh slabi časi so mu bili zmirom vedna zapreka. Zapustil je 5 otrok. Najstarejši sin je mlinar, eden je c. kr. sodni pristav v Ormožu, tretji je prevzel domačijo, četrti je posestnik v Ljutomeru in oskrbnik vinogradov; ta se je naobrazil za svoj poklic na sloveči grmski šoli pri Novem mestu na Kranjskem, hčerka pa oskrbuje sedaj osamelu mater.

Ker je bil mož zelo naobrazen, našel je mnogo opravila na narodnem polju. Ko so se začeli po letu 1860. zbirati v Ljutomeru značajni možje, kakor dr. Klemenčič, dr. Zarnik, Kukovec, Rajč itd. in si delali ognjišče za narodno delovanje, je bil g. Mohorič tudi zraven.

Tako so se skupno ogrevali za slovenske ideale in izpeljavali zdaj to zdaj drugo in s tem vabili ljudstvo k sebi. V dobrem spominu je še Ciril-Metodova slavnost, ki se je vršila ob tisočletnici slovenskih blagovestnikov nad Ljutomerom na „Vili“. Kako so takrat umetnični ognji švigali in pošiljali pozdrave prebivalcem po murski planjavi, ki je občudovala to novo prikazen! Prisostovalci so se pa na veselici spodbujali za svoj narodni obstoj. G. Mohorič je bil tudi sodelovalec pri „prvem slovenskem taboru v Ljutomeru“.

Kako ognjevito so takrat govorniki navduševali narod svoj za narodno delo. Pričetek v narodnem delu je potreboval pač mnogo truda in napora. Ledina orati se mora v znoju! Naš Ignac je bil tudi med tistimi, kateri so ustanovili okrajno posejilnico v Ljutomeru in je bil dolgo let delujoči član pri nji, kakor je bil tudi ud čitalnice ljutomerske. Ako pogledamo nadalje delovanje moža, moramo še omeniti, da je vabila njegova vzornost tudi k sebi gg. občinske predstojnik, kateri so iskali pri njem pouka in mu s tem nakladali skrbi in opravila, kar je vsakokrat rad storil. Dolgotna služba cerkvenega ključarja pri ljutomerski cerkvi mu je dajala dovolj opravila, katera je opravljal rad, in to tem ložje, ker je imel sam obširni vinograd, pa je imel veselje zraven svojega tudi do cerkvenih.

presega svote 175.000 K, iz državnega melioracijskega zaklada, če se za to da postavno dovoljenje. Tega zneska ni treba vrniti. b) 45%, ki pa ne presega svote 175.000 K, iz deželnega denarja. c) 10%, ki pa ne presega svote 39.000 K, plačata okraja Ptuj in Ormož in sicer vsak okraj v tolikem razmerju, kolikor se nabaja v njem za uravnavo določene obrežja. Če stroški ne dosežejo proračunjenega zneska 390.000 K, se odpiše prihranjena svota vsem plačevalcem v istem razmerju, kakor so plačali doneske.

§ 4. Dela pri uravnavi vodita okraja Ptuj in Ormož pod nadzorstvom štajerskega deželnega odbora oziroma štajerskega stavbnega urada. Natančneje določbe glede načina izvršenja tega podjetja, glede upliva c. kr. vlade in deželnega odbora, glede začetka in trajanja dela in glede izplačanja doneskov se prepuste posebni pogodbi, ki se sklene med državno upravo in deželnim odborom.

§ 5. Doneski za vzdržavanje uravnave, ki se izvrši na podlagi te postave, se razdelijo sledeče: a) okraj Ptuj 10%, b) okraj Ormož 10%, c) občina Moškanjci 5%, d) občina Sv. Marjeta 13%, e) občina Formin 15%, f) občina Samušani 20%, občina Cvetkovi 27%. Stroški za vzdržavanje se določijo vsako leto po tehničnem uradniku deželnega odbora, katerega odpošlje dežela na svoje stroške, in po zaslišanju odposlancev okrajnega odbora Ptuj in Ormož in sicer za vsako leto naprej in se istočasno pregledajo stroški minolega leta. Delo izvršujeta okrajna odbora Ptuj in Ormož v svojem okraju z doneski, katere morata plačati zgoraj imenovana okraja in občine.

§ 6. Če bi okrajna odbora vzdržavanje zanemarjala, mora deželni odbor na predlog svojega tehničnega uradnika ista potom pristojnega političnega okrajnega glavarstva k temu v smislu vodnopravne postave prisiliti.

§ 7. Izvršiti ima ta zakon Moj poljedelski minister.

Rusko-japonska vojska.

Na suhem.

Iz bojišča v Mandžuriji sedaj dobaja jako malo poročil. In še ta, ki dohajajo, so si tako nasprotujoča, da ni mogoče spoznati pravega položaja. Novi poveljnik general Linevič poroča jako malo in s tem prikriva gibanje svojih čet. Istina je, da Rusi pridno pošiljajo čete na bojišče. List „Novoje Vremja“ piše, da so vesti o gibanju Japoncev, da bi obšli rusko armado, neosnovane. Japonska armada je očitno vsled bitke pri Mukdenu tako oslABLJENA, da je za poldrugi mesec ustavila

Ko smo leta 1892 in 1893 v prisotnosti g. okr. glavarja grofa Attemsa, potovalnega učitelja g. Matjašiča in mene, pregledovali ljutomerske gorice in naposled dognali v Presiki trtno uš, je bil presenečen in v strahu za zlahatne ljutomerske gorice. Rekel je, da mu je veselje do goric vkončano. Oskrbel pa je, da se je v sadenju novih trt izobrazil sin, ki je kot oskrbnik nasadil v petih letih 40 oralov novih goric, kar mi je sam pred kratkim pravil.

Iz vsega je razvidno, da je bil Mohorič kot kmet s svojimi kmetijskimi opravki obložen. Zraven hiše je še imel namreč mlin, poleg tega pa še mnogo postranskih opravkov, katere je tudi rad storil. Otrokom je hotel dobro in je zanje rad žrtvoval. Mnogo pa je položil na narodno gospodarski žrtvenik. Toda močan mož je vendar opešal. Umril je! Rakev je dičil venec slavne posojilnice ljutomerske in venec čitalnice ljutomerske, prvi s črnim trakom, drugi z narodnim in primernim napisom. Zraven dva venca pridnih žalujočih otrok. Ljudstvo se je primeroma malo udeležilo pogreba in to takega pogreba, ko se je nesel k večnemu počitku mož, kateri je zastavil vse svoje boljše moči svojemu narodu in je njemu daroval, pa bil je pač — kmet.

Kje so spomini na nekdanje slavne može? Kje je prijatelj kmetov, velečastiti g. Rajč?

vsako večje prodiranje. Tako je omogočila ruski armadi, da je ta sposobna za boj in da si je zgradila celo vrsto novih utrd. Nasprotno pa poroča list „Rus“, da se je 120 vrst severozahodno od mesta Kvangčengtsi pokazalo 6000 Hunguzov in nekaj tisoč japonskih jezdecev z 22 topovi. To bi bilo zopet znamenje, da hočejo Japonci obiti Ruse. Če pa tudi tega ne nameravajo, gotovo pa hočejo s tem prisiliti Ruse, da pošljejo močne čete nazaj, ki bi naj stražile železnico. Tudi v severni Koreji so se vršili ostri spopadi med japonskimi četami in kozaki, ki so se morali umakniti.

Na morju.

Na morju se vedno ni prišlo do bitke, vedno se še ne ve, kje je pravzaprav rusko brodovje in kje japonsko. Minoli teden je baje bilo Roždestvenskijevo brodovje nekaj dni v zalivu Kamrank, ki je last Francoske. Takoj je Japonska ugovarjala proti temu, da se je brodovje predolgo mudilo v vodah nepristranske države in je predbacivala Francoski, da s tem krši mednarodno pravo. S tega se vidi, da se Japonci vendar boje ruskega brodovja. Meseca oktobra lanskega leta, ko je to brodovje zapustilo Rusko, so pisali angleški listi, da Roždestvenski ne bo nikdar pripeljal brodovja v Vzhodno Azijo. Pisali so, da mu bo prvi vihar te „stare škatlje“ pogreznil in da mora biti vesel, če priplove s tretjino brodovja do Japonske. In to je verjel ves svet. Zato se tudi Japonci niso nič bali ruskega brodovja. Niso ugovarjali, ko je bil Roždestvenski s svojim brodovjem cele tedne pri francoskem otoku Madagaskar. Sedaj pa, ko vidijo, da je Roždestvenski vendar pripeljal „te stare škatlje“ do Kitajske in da so te škatlje jako nevarne za nje, postali so Japonci naenkrat grozno občutljivi in so takoj ugovarjali proti dolgemu bivanju ob obali francoske Kobihibine.

Tudi v drugem oziru je značilno, da se Japonci sklicujejo na mednarodno pravo, ko so ga pa sami že večkrat prelomili in ga še tudi dan na dan prelamljajo. Proti določbam mednarodnega prava so po tolovajski napadli ladje v Port Arturju, predno je bila napovedana vojska, napadli so ruski ladji „Korejec“ in „Varjag“ v nepristranski korejski luki, izkrcavali so svoje čete v nepristranskih korejskih lukah, posedli so nepristransko deželo Korejo, vdrli so v Mandžurijo, ki je po pravici Kitajska, ne da bi vprašali to državo, mnogokrat so že tekom vojske pošiljali svoje čete čez kitajsko ozemlje itd. Vse to je hudo kršenje mednarodnega prava. Za nje bi naj to pravo ne veljalo, samo za Ruse. Sedaj ko

Umril je pred lepim časom, kakor zdaj g. Mohorič! Spomin na Rajča in na perečo vprašanje celjske gimnazije, katera še zdaj nima svojega stalnega prostora, pa me podviza, da obudim pokopani načrt Rajčev in tovarišev.

On je zagovarjal gimnazijo v Ljutomeru in že davno bi imeli slovensko gimnazijo v Ljutomeru, ako bi se dalo Rajču prav. Treba je tudi pomisliti, koliko bi bila tudi naša slovenska šolajoča se mladina na boljšem in pa še — koliko bi bilo rešenega ozemlja onstran Mure, kajti slovenska gimnazija bi brezdvomno izrabila tudi ogrske mladeniče na našo stran Mure študirat! Toda Rajčev načrt je izginil! Nesloga v mišljenju ga je pokopala. Sloga jači, nesloga tlači!

Smešničar.

Premeten dečko.

„Povej mi, oče, ali dobim jaz enkrat veliko denarja?“

„Za to se ne brigaj, ampak pridno se uči. Denar ti kdo lahko ukrade, tega, kar se pa naučiš, pa ti ne more vzeti nihče!“

„Česar se ne naučim, pa mi tudi ne more nikdo vzeti!“

se jim Roždestvenski vedno bolj bliža in jim grozi s svojim brodovjem, sedaj kličejo svojo zaveznico Angleško, naj ne dopusti takega kršenja mednarodnega prava, da bi spravili nasprotnika v nepriliko. Iz vsega pa se kaže strah, ki jim raste, bliže ko prihaja rusko brodovje.

Kakor smo že zadnjič omenili, kroži po listih mnogo domnevanj, kaj da namerava Roždestvenski.

Danes navedemo domnevanje znanega angleškega strokovnega lista „Army and Navy Gazette“, ki izreka o bodoči bitki med ruskim in japonskim brodovjem tole sodbo: Mi smo mnenja, da se pričakovana pomorska bitka ne vname v kitajskem vodovju, marveč v neposredni bližini Japonske. Roždestvenski more imeti samo eden cilj: uničiti sovražnikovo brodovje. Da bi pa pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji pričel bitko, mora skušati, jo izsiliti v neposredni bližini Vladivostoka. To ni samo edino pristanišče, odkoder se sme nadejati pomoči in podpore, marveč isto se tudi pričakuje v luki od njegovih ladij. Takisto pa mora biti tudi za admirala Toga najugodnejše bojišče ono, ki bi bilo najbližje njegovemu zbirališču ladij. Vrh tega pa mu lahko rusko brodovje sploh uide in srečno dospe na mesto svoje določbe brez bitke. V tem slučaju bi bil ta njegov moralni poraz enak veliki izgubi. On se torej na noben način ne sme oddaljiti od svoje postojanke, marveč mora skušati, da čim uspešneje zastopi sovražniku pot proti Vladivostoku. Od otokov Anambas, ki bodo v slučaju, da bi se rusko brodovje razločilo, brez dvoma zbirališče ruskih ladij, se lahko pride v Vladivostok po različnih potih, ki se pa vsi strnejo v Japonsko morje. Tu je torej mesto, kjer se bo postavil japonski admiral in čakal na sovražnika, tu je torišče, kjer se bo bila odločilna bitka.

Splošno se pričakuje — in kakor se nam zbi brez zadostnega razloga — da se bitka vname že tekom prihodnjih dni; in sicer temelji to na domnevanju, da bo Togo navalil na sovražnika že med potoma in mu skušal povzročiti čim več škode. Lahko si predstavljamo, da si japonski admiral to želi, toda to je lažje rečeno, kakor pa storjeno. Torpedovke morajo imeti blizu svojo luko; križarke pa so vsled svoje nezadostne zaloge premoga omejene v svojem gibanju.

Za Japonce ni nobeno zbirališče ladij bližje potu, za katerega se bode najbrže odločil admiral Roždestvenski, kakor otoki Pescadores. Toda velika daljava od tod, v kateri bo najbrže plulo rusko brodovje, bo najbrže učinila, da bo admiral Roždestvenski lahko utekel, če plove v vzhodni smeri od otoka Formoze in ob severni obali filipinskega otoka Lucon. Zdi se skoro, kakor da bi Japonci to že uvideli in si zbog tega izvolili za svojo začasno zbirališče pristanišče Kelung na severnem obrežju otoka Formoze. Roždestvenskemu so torej odprta tri pota v Japonsko morje. Izmed teh je najkrajša pot skozi morski preliv Tsušima med Korejo in Japonsko, a obenem tudi najnevarnejša in smatrati bi bilo za samoumor, ako bi si Roždestvenski izvolil to pot. Ostajata še torej oba morska preliva severno in južno od otoka Jedo.

Morska ožina Tsugaru južno od Jeda je v ravni črti zvezana z Vladivostokom in tvori najbližjo pot v to pristanišče. Ta preliv je precej širok in ponoči se pač lahko posreči, da ga prepluje celo brodovje, ne da bi je kdo opazil. Najdaljša, a zato tudi najmanj nevarna pot pa bi bila morska ožina La Perouse med Sahalinom in Jedom, ki ima še to prednost, da si Roždestvenski lahko brez težava izbere, ako bi bilo potreba, primerno zbirališče na otoku Sahalinu. Ako bi se sodilo po teh okolnostih, bi bilo najverjetneje, da si Roždestvenski izbere baš to pot, za katero se je odločila tudi križarka „Novik“, ko je po pomorski bitki dne 10. avgusta m. l. hotela uteči v Vladivostok. Ta načrt bi se jej bil tudi posrečil, ako bi ji med potoma ne pošel premog. Z veliko gotovostjo se torej sme trditi, da bo Roždestvenski plul skozi morsko ožino La Perouse.